

urechea și ochiul au surprins falsități de ton și culoare, unele mai ușoare, altele accentuate, denaturând chiar sursa. Vom da în continuare câteva exemple de diferite nuanțe.

Într-un tablou de o excepțională artă narativă, în care un urs, înconjurat și lovit superficial la vânătoare, aruncă turbat cu ce poate după « vrăjmași »: rădăcini de copaci, trunchiuri, pietre, într-o larmă asurzitoare de glasuri și lătrături, originalul spune cam așa :

« Răcnit-a ursul și ecoul umplu pădurea toată
Răcnet grozav ! durere, turbare, disperare,
Cîinii se dau la fiară, iară hăitașii strigă și cornul sună
Toate din mijlocul pădurii se ridică ; unii puscași se-ndreaptă-acolo,
Alții cu mîinile sint pe trăgace ; și toți se bucură,
Numai Vojski strigă-amarnic că fiara le-a scăpat... »¹

În traducere însă, datorită confuziei dintre două expresii, *odwozic kurki*, « a minui trăgacele » și *odwozic*, « a căra », « a transporta », rezultă că oamenii « spre codru cară arme, și cheamă și se-ntreabă. »² De fapt, oamenii nu « cară arme » ci înfrigurați « minuiesc trăgacele », nu « se-ntreabă » nimic, ci se bucură că vor izbi fiara, care însă îi va îngrozi și pune pe fugă.

De asemenea, sunetul de corn lansat de Wojski în pădure, după uciderea ursului, cu mare talent, în tonuri diferite, imitînd cînd urlet strident de lup, cînd răcnet gros de urs, sau muget de zimbbru, părea că iese din schimbarea dimensiunilor cornului, care în ochii celor prezenți « aci se mărea, aci se micșora », la gura lui Wojski.³ Traducerea românească e aci reușită, dar introduce o notă falsă de burlesc, cînd vorbește de corn « deformat... », cînd mic și cînd umflat. »⁴ Adeseori rima cere sacrificii prea mari de sens și de expresie.

Într-un loc e înserată legenda lituaniană a Carului Mare, cu care Lucifer ar fi intenționat să ajungă la Dumnezeu pe Calea lactee, iar arhanghelul Mihail i-a svirlit căruța din drum, zăcînd și acuma sfărîmată printre stele.⁵ În traducerea românească imaginea plastică a « carului părăsit printre stele » s-a pierdut, din cauza apropierii verbelor *walac się* « a sta părăsit » și *walic się* « a se prăbuși », « a se rostogoli », pe care traducătorii l-au avut mai la îndemînă în direcționar. De aceea nu a rezultat o « zăcere în părăsire », ci o « rostogolire » a carului printre stele,⁶ ceea ce este altceva față de ce conține originalul. De asemenea, se folosește pentru arhanghelul Mihail forma « Mihailă », nepotrivită și comică la locul ei în context, pentru cititor.

Uneori nepotrivirile se adîncesc și denaturează și mai mult sensul.

În cartea X, unul dintre eroi, Horeszko, iartă în clipa morții, pe Jakób Soplica și neputînd vorbi, face semnul crucii cu mîna în aer. Un devotat povestește :

« Stăpînul din cap a clătînat ; mîna spre poartă a întîns-o
Și-o 'cruce-n aer a schițat, în partea unde te aflași.

N-a mai putut vorbi, dar semn a dat că la iertat pe ucigaș... »

(*Dzieta*, p. 299).

¹ Adam Mickiewicz, *Dzieta*, Varșovia, 1955, t. IV, p. 120.

² Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, trad. de Miron Radu Paraschivescu, București, 1956, p. 159.

³ *Dzieta*, p. 122.

⁴ *Pan Tadeusz* (rom), p. 161. Unele nepotriviri de traducere în text sînt semnalări ale elevului meu, actualmente coleg și colaborator de catedră, V. Jeglinschi, care semnează recenzia alături de subsemnatul. Pentru redactare, alte exemple, traduceri de versuri și judecăți răspund personal (I. C. Chițimia).

⁵ *Dzieta*, p. 213-214.

⁶ *Pan Tadeusz*, p. 255-256.